

REFERENCES

Buriak, V. H., Orlov, V. M., and Novytska, S. S. *Ekonomika pidpriemstva zviazku* [Economics of enterprise communications]. Odesa: ONAZ, 2016.

Buriak, V. H. et al. *Otsinka efektyvnosti ta produktyvnosti pratsi personalu poshtovoho zviazku* [Evaluation of the efficiency and productivity of staff postal]. Odesa: ONAZ im. O. S. Popova, 2009.

Bilous, I. I. "Zarobitna plata – odyń z instrumentiv finansovoho zabezpechennia podolannia bidnosti" [Salary is one of the tools of financial security and overcome poverty]. *Efektyvna ekonomika*. <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2024>

Ekonomika poshtovoho zviazku [Economy postal]. Odesa: ONAZ im. O. S. Popova, 2012.

[Legal Act of Ukraine] (2003). <http://ua-info.biz/legal/base-ae/ua-ampwpr/index.htm>

Moroz, S. V. "Rol i znachennia zarobitnoi platy v umovakh transformatsii ekonomiky Ukrainy" [The role and importance of wages in the conditions of transformation of economy of Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. Ser.: Ekonomichni nauky vol. 1, no. 6 (2011): 140-146.

Rudik, O. M. "Vyryshennia problemy tendernoho rozryvu v rivni zarobitnoi platy: dosvid YeS" [The solution of the bidding gap in wages: the EU experience]. [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2013-02\(10\)/2.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2013-02(10)/2.pdf)

Tsybaliuk, S. "Zarobitna plata: orhanizatsiinyi mekhanizm formuvannia, struktura, kharakterystyka ta poriadok narakhuvannia okremykh vyplat" [Salary: the organizational mechanism of formation, structure, characteristics and the procedure of calculation of individual payments]. *Dovidnyk kadrovky*, no. 4 (2010): 70-80.

Zavinovska, H. T. *Ekonomika pratsi* [Labor Economics]. Kyiv: KNEU, 2003.

УДК 338.47+656(075.8)

ЛОГІСТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ВАНТАЖОПЕРЕВЕЗЕНЬ

© 2017 ЗІМІНА А. І.

УДК 338.47+656(075.8)

Зіміна А. І. Логістичні аспекти транспортно-експедиційного обслуговування вантажоперевезень

У статті обґрунтовано теоретичні та практичні аспекти транспортно-експедиційного обслуговування вантажоперевезень на принципах логістики. Наведено показники динаміки вантажоперевезень в Україні порівняно з минулим роком та структуру за видами транспорту. Представлено показники зовнішньоторговельного обороту України, включаючи зустрічні потоки експорту та імпорту, а також сальдо зовнішньоторговельного балансу, що безпосередньо впливає на обсяги та динаміку транспортно-експедиційних послуг. Систематизовано основні параметри транспортно-експедиційної логістичної системи з урахуванням техніко-експлуатаційних характеристик рухомого складу, шляхів сполучення та терміналів. Розглянуто роль та особливості здійснення функцій операторами інтер/мультимодальних перевезень – експедиторів «замовників тоннажу». Визначено принципи організації роботи експедиторів, умови домовленостей сторін при заключенні договору експедируванні вантажів. Узагальнено умови розвитку логістичного підходу до здійснення транспортно-експедиційного обслуговування вантажопотоків.

Ключові слова: транспортно-експедиційні операції, експедитор, митні процедури, транспортна інфраструктура, фрахтування вантажів, складування вантажів, страхування вантажів, навантажувально-розвантажувальні роботи.

Табл.: 3. Бібл.: 8.

Зіміна Анна Іванівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри торговельного підприємництва та логістики, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

E-mail: anushzim@ukr.net

УДК 338.47+656(075.8)

Зіміна А. І. Логистические аспекты транспортно-экспедиционного обслуживания грузоперевозок

В статье обоснованы теоретические и практические аспекты транспортно-экспедиционного обслуживания грузоперевозок на принципах логистики. Приведены показатели динамики грузоперевозок в Украине по сравнению с прошлым годом и структура по видам транспорта. Представлены показатели динамики внешнеторгового оборота Украины, включая встречные потоки экспорта и импорта, а также сальдо внешнеторгового баланса, что непосредственно влияет на объемы и динамику транспортно-экспедиционных услуг. Систематизированы основные параметры транспортно-экспедиционной логистической системы с учетом технико-эксплуатационных характеристик подвижного состава, путей сообщения и терминалов. Рассмотрена роль и особенности функций операторов интер/мультимодальных перевозок – экспедиторов «заказчиков тоннажа». Определены принципы организации работы экспедиторов, условий договоренности сторон при заключении договора экспедирувания грузов. Обобщены условия развития логистического подхода к осуществлению транспортно-экспедиционного обслуживания грузопотоков.

Ключевые слова: транспортно-экспедиционные операции, экспедитор, таможенные процедуры, транспортная инфраструктура, фрахтование грузов, складирование грузов, погрузочно-разгрузочные работы.

Табл.: 3. Библ.: 8.

Зіміна Анна Іванівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри торгового підприємництва та логістики, Київський національний торгово-економічний університет (ул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

E-mail: anushzim@ukr.net

UDC 338.47+656(075.8)

Zimina A. I. The Logistical Aspects of Freight Transportation and Forwarding

The article substantiates the theoretical and practical aspects of freight transportation and forwarding services based on the principles of logistics. The indicators of dynamics of freight transportation in Ukraine compared to last year and the structure by types of transport have been provided. The indicators of the foreign trade performance of Ukraine have been presented, including the counter-current export and import flows, as well as the external trade balance, which directly impacts the volume and dynamics of freight transportation and forwarding services. The main parameters of the transportation and forwarding logistics system were systematized, taking into consideration the technical and operational characteristics of the rolling stock, the route of communication, and the terminals. The role and features of the functions of the inter/multimodal transportation operators – freight forwarders of the «tonnage customers» have been considered. The article determines principles for the organization of work of freight forwarders, as well as the terms of agreement of the parties when the freight forwarding contract is concluded. The conditions for developing a logistics approach to the implementation of freight transportation and forwarding services have been generalized.

Keywords: transportation and forwarding operations, freight forwarder, customs procedures, transport infrastructure, freight chartering, warehousing, loading and unloading.

Tbl.: 3. Bibl.: 8.

Zimina Anna I. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Enterprise Trade and Logistics, Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)

E-mail: anushzim@ukr.net

Сьогодні підприємства сфери транспортно-експедиційних послуг функціонують в умовах сформованого ринку, поглиблення конкуренції між підприємствами та різними видами транспорту, жорсткіших вимог до тарифів та якості з боку споживача. Цей факт потребує більш вимогливого ставлення до логістичної місії транспортування та експедирування, яка виражається в доставці потрібного товару, певної кількості та якості, в означений час з оптимальними витратами. Структура операцій обслуговування товарних потоків на ринку логістичних послуг, за даними Держкомстату України, складається з транспортних перевезень (89,0%), послуг складського зберігання (8%), експедирування вантажів (2%), управління ланцюгами поставок (1%).

Транспортні та експедиційні компанії, які здійснюють міжнародні перевезення вантажів, найгостріше відчують необхідність впровадження сучасних логістичних технологій транспортування та вантажообробки: інтер-, мультимодальних і термінальних систем перевезення вантажів, технології перевезення ІТ і «від дверей до дверей», сучасних телекомунікаційних систем супроводження вантажообробки. Ці підприємства активно створюють власні термінальні мережі, вантажорозподільні та логістичні центри, системи інформаційно-комп'ютерної підтримки логістичного сервісу.

Дані Міністерства інфраструктури України за результатами минулого року свідчать про те, що підприємствами транспорту перевезено 624,5 млн т вантажів, що на 3,8% більше, ніж у 2015 р. Вантажооборот склав 323,5 млрд т/км, або на 2,4% більше, ніж у 2015 р. Зокрема, вантажооборот залізничного транспорту зменшився на 4%, водного – на 26,4%, натомість авіаційного транспорту – збільшився на 7%, автомобільного – на 9,1% і трубопровідного – на 17%. У 2016 р. залізничним транспортом перевезено у внутрішньому сполученні та на експорт 292,4 млн т вантажів, що на 0,6% менше, ніж у 2015 р. Перевезення лісових вантажів знизилися на 16,6%, будівельних матеріалів – на 14,3%, брухту чорних металів – на 11,1%, залізної та марганцевої руди – на 8,1%, хімічних і мінеральних добрив – на 3,8%, кам'яного вугілля – на 3,1%. Разом з цим перевезення цементу збільшилися на 5,6%, коксу – на 6,4%, чорних металів – на 9,3%, зерна і продуктів перемолю – на 10,8%, нафти та нафтопродуктів – на 21,9%.

Структура вантажних перевезень за видами транспорту складається з таких складових: розподіл вантажообороту за видами транспорту (залізничний – 81,7%, автомобільний – 16,4%, водний 1,8%, авіаційний – 0,1%); розподіл обсягів перевезень вантажів за видами транспорту (залізничний – 66,5%, автомобільний 32,2%, водний – 1,3%).

Основними пріоритетними напрямками розвитку та підвищення якості транспортно-експедиційного логістичного сервісу є: розвиток виробничо-технічної бази, інфраструктури транспортно-експедиційного сервісу, інформаційних систем підтримки логістичного процесу для здійснення транспортування; удосконалення діючих систем документообігу та митних процедур оформлення вантажів; підвищення рівня взаємодії та інформаційного зв'язку між учасниками транспортно-експедиційного процесу, терміналами,

складами, митницями; створення єдиної нормативно-правової бази регулювання транспортно-експедиційного обслуговування; впровадження сучасних логістичних технологій транспортно-експедиційної діяльності.

Відносини в галузі транспортно-експедиторської діяльності регулюються Цивільним та Господарським кодексом України, Законами України «Про транспортно-експедиторську діяльність» [1], «Про транспорт» [2], «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про транзит вантажів», а стандарти експедиторських послуг врегульовані завдяки діяльності Міжнародної федерації експедиторських асоціацій FIATA (від франц. *Fédération Internationale des Associations de Transitaires et Assimilés*), яка об'єднує експедиторів різних країн та захищає їх інтереси, визначає роль експедиторської галузі в економіці та торгівлі, сприяє професійній підготовці кадрів, розробляє та впроваджує в практику уніфіковані експедиторські документи [5].

Транспортно-експедиційний сервіс включає не тільки власно перевезення вантажів від відправника до отримувача, але й велику кількість допоміжних операцій, транзакцій з вантажообробки, страхування, зберігання, охорони [7], все те, що супроводжує потоки товарів та послуг через національні кордони та всередині країни. Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі безпосередньо впливають на динаміку допоміжних операцій транспортно-експедиційних послуг. У табл. 1 наведено вартісні характеристики зустрічних потоків товарів та послуг за 2000–2016 рр. за даними Держкомстату України. Ці дані свідчать про нестабільний рівень здійснення зовнішньої торгівлі та, як наслідок, коливання показників обсягу допоміжних транспортно-експедиційних операцій.

Транспортно-експедиційні операції визначаються як ключова логістична функція, що пов'язана з переміщенням вантажів транспортними засобами за певною технологією в ланцюгу поставок та складається з логістичних операцій та функцій експедирування, вантажообробки, упаковки, передачі прав власності на товар (вантаж), страхування ризиків, митних процедур тощо.

Комплексність організації транспортно-експедиційних послуг забезпечується іншими логістичними функціями: спільне планування транспортних процесів на різних видах транспорту у випадку змішаних інтермодальних і мультимодальних перевезень; забезпечення технологічної єдності транспортно-експедиційного, складського та виробничого процесів.

Кожний вид транспорту має певні види транспортних засобів – рухомий склад, рухомі одиниці; а також виробничо-технічна база, яка необхідна для експлуатації, технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів. У процесі управління ланцюгами поставок важливого значення набувають такі техніко-експлуатаційні параметри рухомого складу, шляхів сполучення та терміналів (табл. 2).

За визначенням ЮНКТАД (Конференція ООН з торгівлі та розвитку), інтермодальним є перевезення вантажів декількома видами транспорту, коли один з перевізників організує все постачання від пункту відправлен-

Таблиця 1

Зовнішньоторговельний оборот України за період 2000–2016 рр. (за даними Держкомстату України), млн дол.

Рік	Зовнішньоторговельний оборот	Експорт товарів та послуг	Імпорт товарів та послуг	Сальдо зовнішньоторговельного балансу
2000	33168	18060	15108	2952
2001	36732	19809	16923	2886
2002	40181	22012	18169	3843
2003	51807	27328	24479	2849
2004	69035	37980	31055	6925
2005	79498	40422	39076	1346
2006	94628	45874	48754	-2880
2007	123938	58287	65651	-7364
2008	170746	78744	92002	-13258
2009	99911	49301	50610	-1309
2010	129378	63190	66188	-2998
2011	170962	82107	88855	-6748
2012	173701	82337	91364	-9027
2013	162721	78148	84573	-6425
2014	126224	65423	60802	4621
2015	89534	42 879	46655	-3776
2016	80121	38 644	41 477	-2833

Таблиця 2

Техніко-експлуатаційні параметри транспортних послуг

Рухомий склад	Шляхи сполучення	Термінали
Технічна та експлуатаційна швидкість; габаритні розміри вантажних ємностей та самих транспортних засобів; повна маса, навантаження на вісі; потужність двигуна (устаткувань); вантажопідйомність та габаритні розміри причепів, напівпричепів, вагонів	Пропускна здатність; ширина проїжджої частини (колії), глибина фарватеру; допустиме навантаження на дорожнє полотно	Корисна складська площа; кількість обертів; продуктивність підйомно-транспортного та складського обладнання

ня через один або декілька пунктів перевалки до пункту призначення – залежно від розподілу відповідальності за перевезення – видає різні види транспортних документів, а мультимодальним – коли особа, яка організує перевезення, несе відповідальність на всьому шляху сполучення – незалежно від кількості видів транспорту, при цьому оформлюється єдиний перевізний документ.

Вінтермодальних системах перевезення укрупнені вантажні місця транспортуються за єдиними тарифами та перевізними документами з рівними правами всіх залучених видів транспорту. У мультимодальних перевезеннях один з видів транспорту виступає перевізником, а інші види транспорту виступають клієнтами, які сплачують його послуги [1; 7]. При інтермодальному перевезенні вантажовласник складає договір про перевезення на весь шлях слідування з однією особою (оператором інтер/мультимодального перевезення), наприклад з експедитором, який звільняє вантажовласника від необхідності вступати в договірні відносини з іншими транспортними підприємствами.

Ознаками інтермодального перевезення є: наявність оператора (експедитора) доставки від початкового до кінцевого пункту логістичного ланцюга; єдина наскрізна ставка фрахту; єдиний транспортний документ; один відповідальний за вантаж та виконання договору перевезення [3; 5]. Експедитори надають клієнтам послуги відповідно до вимог законодавства України та країн, по території яких транспортуються вантажі, згідно з переліком послуг за домовленістю сторін за договорами транспортного експедирування. Транспортно-експедиційні послуги надаються клієнту при імпорті, експорті, транзиті по території України або інших країн та внутрішніх перевезеннях вантажів. Основні функції експедиторів представлено в *табл. 3*.

До основних учасників транспортно-експедиційних операцій належать вантажовідправники, вантажотримувачі та експедитори [5; 6].

Експедитором може бути як резидент, так і нерезидент України, який взаємодіє із замовником (клієнтом). Третіми можуть бути особи, що виконують різні види робіт: перевізники, транспортні агенти, працівни-

Основні функції експедиторів за дорученням клієнта при транспортуванні вантажів

№ з/п	Основні функції експедиторів	Сутність здійснення
1	Транспортне обслуговування	Організація перевезення вантажів різними видами транспорту – підготовка та надання транспорту й додаткового обладнання в порти, залізничні станції, склади, термінали або інші об'єкти для своєчасного відправлення вантажів
2	Фрахтування транспортних засобів	Складання договорів перевезення за найоптимальнішим варіантом транспортних коридорів, маршрутів, пунктів перевалки, а також вибору базисних умов поставки Інкотермс
3	Забезпечення руху матеріального потоку	Приймання, накопичення, доробка, подрібнення, сортування, складування, зберігання, перевезення, організація експертизи, страхування вантажів та відповідальності експедитора
4	Супроводження вантажів	Забезпечення збереження під час перевезень, приймання, видача у встановленому порядку, нагляд за ходом виконання навантажувально-розвантажувальних, перевантажувальних, перевалочних, пакувальних робіт. Контроль за експедиторським маркуванням вантажів і пломбуванням засобів перевезення, контейнерів, камер, бункерів
5	Облік	Ведення обліку надходження вантажів, формування відправки
6	Організація охорони	Налагодження постійної охорони під час перевезення, перевалки та зберігання
7	Оформлення документів	Виконання умов митних, карантинних, санітарних вимог, оформлення та розсилання товарно-транспортної документації, надання замовлення на відправлення вантажів
8	Експертиза вантажів	Докладний опис проведених експертом досліджень та оглядів кількості та якості вантажу, а також зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, викладені у складеному відповідно до вимог закону документі
9	Переадресація вантажів	Зміна пункту призначення або разом з ним і одержувача вантажу (переадресування) за заявою відправника чи одержувача, які є відповідальними перед попереднім одержувачем за наслідки такої зміни і зобов'язані відрегулювати розрахунки між відправниками, попередніми адресатами та фактичними одержувачами
10	Страхування вантажів	Складання договору страхування, отримання страхового сертифіката на пред'явника, що передається разом із правом власності на вантаж. Власник такого сертифіката стає страхувальником вантажу та має право одержати відшкодування при випадковій втраті чи ушкодженні вантажу
11	Здійснення розрахунків	Виконання платіжних зобов'язань з портами, залізницями, аеропортами, транспортними організаціями, складами за перевезення, перевалку, зберігання вантажів

ки портів, залізниць, митні брокери, митні перевізники, страховики.

Експедитори зазвичай організують змішані перевезення вантажів, при цьому в кожному випадку залучають як підрядників транспортні компанії, які діють на даному напрямку. Окрім транспортних операцій, вони приймають на себе частину функцій відправника: підготовку документації, упаковку, зберігання, митні формальності, страхування. Прибутковість інтер/мультимодальних перевезень для експедитора складається з експедиторської комісії, що включена в тариф, і контрактної знижки, яку він отримує з базисних ставок від фактичних перевізників, термінальних компаній та інших логістичних посередників як великий клієнт – відправник вантажів.

Типова проформа експедиторського договору інтер/мультимодального перевезення розроблена FIATA в 1970 р. У теперішній час широкого розповсюдження на-

були мультимодальні коносаменти FIATA, які є єдиним транспортним документом при змішаних перевезеннях.

Відносини учасників бізнес-процесів між відправниками вантажів та експедиторами фіксуються в довгострокових договорах або у вигляді разового експедиторського доручення клієнта з виконання однієї чи декількох послуг з обов'язковим письмовим підтвердженням (акцептом) експедитором своєї повної та безумовної згоди щодо виконання клієнтського доручення. У цілях стандартизації оформлення договору транспортної експедиції FIATA в 1984 р. створила проформу експедиторського доручення (*Forwarding Instruction – FFI*). Структура договору така: сторони, предмет договору з переліком експедиційних послуг, права, обов'язки та відповідальність сторін, узгоджені тарифи, збори, ставки, експедиторська винагорода, порядок розрахунків за послуги, порядок задоволення претензій та позовів,

згода про арбітраж та норми права, юридичні адреси та банківські реквізити сторін [3].

Найбільш розповсюджені експедиторські доручення видаються на такі операції: організація перевезення за рахунок клієнта, але від імені експедитора; сплата фрахту, зборів, витрат, що покладаються на експедитора згідно з трактуванням у транспортних документах і платіжних вимогах, фінансовій документації; фрахтування морських, річкових і повітряних суден; складання стивідорних і тальманських угод; оренда та суборенда терміналів, причалів, під'їзних шляхів, контейнерів, трейлерів, лихтерів; виконання транспортно-експедиційних робіт з вантажами: перемаркування, ремонт тари, перевантаження на маршрутах їх слідування або в пунктах перевалки з одного виду транспорту на інший на прикордонних пунктах; контроль (моніторинг) вантажних, перевізних і перевалочних операцій у портах, на терміналах і під'їзних шляхах; спостереження за рухом вагонів, контейнерів, автопоїздів, трейлерів й лихтерів, а також розшук на шляхах слідування; організація супроводження та забезпечення безпеки вантажів на шляху слідування.

Підвищення надійності транспортного обслуговування, скорочення вартості та термінів поставки вантажів досягається завдяки інтеграції різних видів транспорту, уникнення затримки вантажів у пунктах перевалки, управління всім процесом поставки вантажів зі складу відправника до складу отримувача на основі єдиного технологічного графіка та новітніх комп'ютерних технологій.

Основними принципами функціонування операторів інтер/мультимодальних перевезень є: робота з великими відправниками та отримувачами товарів, експорт й імпорт яких здійснюється стабільно; максимальне вирівнювання обсягів експорту та імпорту, що залучає трансконтинентальних перевізників, оскільки гарантує зворотне транспортування та забезпечує стабільність роботи компанії навіть при значних коливаннях попиту; повний комплекс транспортно-експедиційних послуг (оформлення документів, перетарювання, пакетування, зберігання, охорона, страхування); гарантія збереження вантажу, узгоджених термінів поставки, відсутність додаткових витрат; власна логістична інфраструктура: відкриті та криті склади, навантажувачі, автотранспорт, комп'ютерна система передачі та обробки інформації; мінімальний рівень цін при високій якості послуг та гарантії виконання всіх умов договору; конфіденційність у відношенні бізнесу клієнта; повідомлення про потенційні конфліктні та небезпечні ситуації переміщення вантажів; оптимізація транспортних схем доставки; моніторинг руху вантажів; легітимність роботи.

Експедиторське обслуговування, окрім операцій з підготовки вантажів до транспортування, доставки його до транспортного терміналу, портам морського та річкового транспорту, аеропортам, оформлення товаророзпорядчих документів та здачу вантажу перевізнику, зберігання, упаковку та маркування, також виконує функції в процесі транспортування з передачі вантажу з одного виду транспорту іншому: доробка вантажу, пере-

ведення в транспортабельний стан, виконання митних формальностей, розсилка транспортних документів та повідомлення про відвантаження [4].

Завдяки впровадженню нових транспортно-технологічних систем, підвищенню вантажопідйомності та спеціалізації транспортних засобів, а також створенню потужних автоматизованих перевалочних комплексів для масових і генеральних вантажів виробники запровадили суміщення в межах однієї компанії виробництво та транспортування товарів. Іншим проявом науково-технічного прогресу на транспорті стала контейнеризація, у ході якої відбулося перегрупування позицій на транспортному ринку [5].

Технології транспортування в сучасних логістичних системах набули значних трансформацій. Логістичний ланцюг стає більш інтегрованим і включає матеріально-технічне забезпечення підприємства, що засноване на просторовому переміщенні сировини, напівфабрикатів, комплектуючих у чіткому співвідношенні з темпами технологічного процесу. Посилення вимог до часових параметрів доставки вантажів передбачає відмову від традиційної системи незалежного постачання кожним видом транспорту та перехід до інтегрованого мультимодального перевезення за єдиним транспортним документом і наскрізною ставкою фрахту. Сьогодні експедитор виступає «диригентом» усього транспортного потоку як перевізник за контрактом, при цьому приймає на себе повну відповідальність за зберігання вантажу та дотримання строків його поставки.

Будь-яка пересічна міжнародна угода вимагає участі великої кількості посередників: експортерів, імпортерів, транспортників, агентів, експедиторських і страхових компаній, банків, оптових торгових посередників та ін. У цьому процесі використовується декілька десятків оригінальних документів, створення яких пов'язано зі значними витратами праці, та й вибір шляху доставки є задачею з багатьма невідомими. Вантаж готують до відправки та навантажують на транспортний засіб, здійснюють перевалку з одного виду транспорту на інший, іноді зберігають на складі, навантажують на новий транспортний засіб та здають отримувачу. Водночас виконуються вимоги різних державних служб, інспекцій, санітарного, екологічного, епідемічного контролю.

Завданнями експедитора є раціональна організація руху основних вантажопотоків: облік певних умов маршрутів перевезень; забезпечення поставки вантажів у строк, який на перевищує розумної мінімізації витрат; забезпечення зберігання вантажів; митна обробка; оптимальний вибір рухомого складу; оренда та лізинг рухомого складу; раціональне завантаження порожніх транспортних засобів у попутному напрямку; забезпечення безпеки вантажів у процесу руху; надання сучасного обслуговування.

Особливу увагу слід приділити координаційній діяльності експедитора, оскільки він є основним «замовником тоннажу» та для оптимальнішого використання рухомого складу йому потрібно максимум зусиль у зворотному завантаженні транспорту. Аналізуючи ді-

ючі вантажопотоки та розробляючи схеми оптимальної маршрутизації, експедитор гармонізує відносини між учасниками транспортного процесу в ланцюги поставок.

Таким чином, у сучасних умовах розвитку економіки України значної ролі в управлінні ланцюгами поставки споживчої цінності набуває транспортно-експедиційне обслуговування вантажних потоків, оскільки вся сукупність цих операцій формує основну частку ціноутворення товару, який переміщується в просторі та часі, перетинає кордони держав, долає значні відстані та при цьому знаходить свого споживача й забезпечує прибуток учасникам бізнес-процесів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність» № 1955-15 (у редакції від 03.08.2012 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1955-15>
2. Закон України «Про транспорт» № 232/94-вр (у редакції від 28.12.2015 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>
3. Денисенко М. П., Левковець П. Р., Михайлова Л. І. Організація та проектування логістичних систем: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 336 с.
4. Єгоров О. Б. Митна економіка (Україна – СOT – ЄС): посібник. Одеса: ПЛАСКЕ ЗАТ, 2005. 226 с.
5. Корпоративная логистика. 300 ответов на вопросы профессионалов/под ред. проф. В. И. Сергеева. М.:ИНФРА-М, 2008. 976 с.

6. Смирнов І. Г. Світовий ринок логістичних послуг: географічні особливості. *Вісник Київського університету. Сер.: «Географія»*. 2009. Вип.46. С. 60–65.

7. Сокур І. М., Сокур Л. М., Герасимчук В. В. Транспортна логістика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 222 с.

8. Чухрай Н. І. Логістичне обслуговування: підручник. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. 292 с.

REFERENCES

- Chukhrai, N. I. *Lohistychne obsluhovuvannia* [Logistic service]. Lviv: Lvivska politekhnika, 2006.
- Denysenko, M. P., Levkovets, P. R., and Mykhailova, L. I. *Orhanyzatsiia ta proektuvannia lohistrychnykh system* [The organization and design of logistics systems]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2010.
- Korporativnaya logistika. 300 otvetov na voprosy professionalov* [Corporate logistics. 300 answers to questions of professionals]. Moscow: INFRA-M, 2008.
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>
- [Legal Act of Ukraine] (2012). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1955-15>
- Smyrnov, I. H. "Svitovyi rynek lohistrychnykh posluh: heohrafichni osoblyvosti" [World logistics market: geographical features]. *Visnyk Kyivskoho universytetu. Ser.: «Heohrafiia»*, no. 46 (2009): 60-65.
- Sokur, I. M., Sokur, L. M., and Herasymchuk, V. V. *Transportna lohistyka* [Transport logistics]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2009.
- Yehorov, O. B. *Mytna ekonomika (Ukraina – SOT – Yes)* [Customs economy (Ukraine – WTO – EU)]. Odesa: PLASKE ZAT, 2005.